

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2014/6

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD INZAKE DE TOEKOMST VAN DE PENSIOENEN: DEEL I: De Wettelijke Pensioenen

Dit advies van de Federale Adviesraad voor Ouderen is een eerste deel van de adviezen betreffende de toekomstvisie inzake de pensioenen. In dit eerste deel wordt enkel het wettelijk pensioen besproken. Een advies (deel II) met betrekking tot de aanvullende pensioenen, dat later wordt uitgebracht, zal het huidig advies aanvullen. De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft kennis genomen van de publicatie van het verslag van de “Commissie Pensioenhervorming 2020-2040”. De Raad zal in een latere fase zich over dit rapport uitspreken.

SITUERING VAN HET ADVIES

Het beleid inzake de wettelijke pensioenen in België wordt geconfronteerd met twee grote uitdagingen. Aan de ene kant is er de vraag naar de financiële houdbaarheid van het systeem, aan de ander kant is er de sterke roep naar een verbeterde doeltreffendheid. Een hoog pensioeninkomen en een groot vermogen zijn slechts voor een zeer beperkte groep ouderen weggelegd, de meerderheid moet het stellen met een relatief laag pensioen, al dan niet aangevuld via de inkomensgarantie voor ouderen. Het doel van het wettelijk pensioenstelsel moet tweeledig zijn: voorkomen dat ouderen in de armoede terecht komen en mensen de mogelijkheid bieden om de verworven levensstandaard aan te houden. Een goed wettelijk pensioen is de beste garantie om zoveel mogelijk gepensioneerden een toereikend inkomen te verzekeren.

1. Wettelijke pensioenen (1ste pijler)

Wij willen het stelsel van wettelijke bescherming gebaseerd op repartitie, verzekering en solidariteit verstevigen.

De eerste pijler moet het fundament blijven van ons pensioensysteem. Het wettelijk pensioen is de enige pijler die zonder onderscheid voor iedereen toegankelijk is en moet daarom voor iedereen een degelijk en solidair inkomen kunnen garanderen. Deze garantie moet meer zijn dan louter armoedebestrijding. Een degelijke netto-vervangingsratio is noodzakelijk opdat de pensioenen een waarborg zouden zijn voor het behoud van de levensstandaard na pensionering.

De 1ste pijler moet bij voorrang versterkt worden en absolute voorrang krijgen op alle andere vormen van aanvullende systemen.

Het historisch onderscheid tussen de verschillende stelsels heeft vandaag nog weinig zin en moet worden herbekeken, rekening houdend met de eigenheid van elk stelsel, maar beter aangepast aan de realiteit. De verschillende stelsels moeten beter op elkaar worden afgestemd, vooral omdat gemengde loopbanen vaker voorkomen dan in het verleden en in de toekomst nog zullen toenemen. Een globale visie die verder gaat dan enkel de pensioenaspecten is noodzakelijk.

Het is belangrijk om bruggen te slaan tussen de verschillende wetgevingen teneinde de vereenvoudiging te bevorderen, de incoherenties en discriminaties weg te werken en de gelijkheid van behandeling te garanderen (bijvoorbeeld bij het in aanmerking nemen van de studiejaren, de dienstplicht, enz...)

In de overgangsfase naar een geharmoniseerd pensioenstelsel worden systematisch maatregelen genomen om te komen tot meer gelijkheid tussen de verschillende pensioensystemen. Dit kan worden bereikt door het stelsel van de werknemers en de zelfstandigen af te stemmen op het ambtenarenstelsel.

a. Pensioenrecht

De ingangsdatum van het rustpensioen is afhankelijk van de loopbaan en/of de leeftijd.

De verlenging van de effectieve pensioenleeftijd, die ertoe kan bijdragen om de wettelijke pensioenen te versterken, dient te worden ondersteund door maatregelen die rekening houden met het welzijn van de werknemers. De werkgevers kunnen via een compensatie voor de eventuele meerkost gemotiveerd worden om hun werknemers langer in dienst te houden.

De FAVO opteert voor een pensioenleeftijd die afhankelijk is van een aantal loopbaanjaren, eerder dan van een vastgestelde leeftijd.

Voor de mensen die niet aan de loopbaanvoorwaarden voldoen, blijft een leeftijdsvoorwaarde om het recht te openen noodzakelijk, zonder de wetgeving zoals deze momenteel van toepassing is te wijzigen.

De FAVO is gekant tegen een koppeling van de wettelijke pensioenleeftijd aan de levensverwachting.

Onduidelijkheid over de wettelijke pensioenleeftijd en de verhoging van de pensioenleeftijd op het einde van een loopbaan zorgen voor onzekerheid en verminderen de motivatie van de actieven. Om deze reden is het belangrijk dat de pensioenleeftijd wordt vastgeklemd op 10 jaar vóór het bereiken van de op dat ogenblik geldende pensioenleeftijd, zodat gedurende de laatste arbeidsjaren de pensioenvoorwaarden niet restrictiever mogen worden.

b. Loopbaan

I. Gelijkgestelde perioden

Niet iedereen heeft het geluk om gezond te blijven of gedurende gans zijn leven zijn job te behouden. Daarenboven moet een evenwichtige combinatie arbeid-gezin mogelijk zijn. Het is daarom van belang dat de huidige regeling in verband met de gelijkgestelde perioden wordt behouden.

In de pensioenberekening moet arbeid zwaarder doorwegen dan inactiviteitsperiodes, zonder daarbij te raken aan noodzakelijke garanties voor bepaalde perioden van inactiviteit.

II. Afschaffing eenheid van loopbaan

De huidige reglementering voorziet dat een pensioen in de regel kan worden toegekend voor maximum 45 loopbaanjaren (14040 VTE-dagen vanaf 1 januari 2015). Dit heeft tot gevolg dat iemand die een langere beroepsloopbaan uitbouwt, hiervoor niet wordt beloond.

Het wordt als onrechtvaardig ervaren wanneer men sociale bijdragen betaalt zonder hiervoor het minste pensioen te ontvangen. Dit onrechtvaardigheidsgevoel weegt bij velen meer door dan de beperkte pensioenbonus waarop men mogelijk aanspraak kan maken. De toepassing van de eenheid van loopbaan heeft dan ook eerder een ontradend dan een aanmoedigend effect voor zij die hun actieve loopbaan verder willen zetten.

Een gepensioneerde moet daarom een pensioen ontvangen voor iedere VTE-dag waarvoor sociale bijdragen werden betaald (uitgezonderd toegelaten arbeid), ook nadat de 45 kalenderjaren (of 14.040 dagen vanaf 1 januari 2015) zijn bereikt. In deze optiek dient de eenheid van loopbaan volledig afgeschaft te worden.

De specifieke situatie van de cumulatie van een (politiek) mandaat met een andere beroepsbezigheid kan specifieke cumulatierregels verantwoorden.

III. Militieplicht

Het in aanmerking nemen van de militieplicht dient in de drie stelsels, evenals voor de DOSZ op dezelfde wijze te gebeuren, zodat iedereen dezelfde rechten opbouwt, onafhankelijk van de beroepskeuze.

IV. Studieperiodes

Voor de werknemers in de privé sector kunnen de studieperiodes binnen de 10 jaren volgend op het beëindigen van de studies geregulariseerd worden, mits betaling van de vastgestelde bijdrage.

Voor zelfstandigen worden de studieperiodes onder bepaalde voorwaarden gelijkgesteld, mits betaling. Er is geen termijn voorzien waarbinnen de regularisatie moet gebeuren.

Vastbenoemde ambtenaren kunnen genieten van een automatische gratis diplomabonificatie.

De huidige systemen zijn bijgevolg té verschillend en worden terecht als onrechtvaardig ervaren.

Terzake vindt de FAVO een uniforme reglementering in de drie stelsel meer dan noodzakelijk.

c. Pensioenberekening

I. Pensioenberekening van 60 naar 75%

Het stelsel van de werknemers en van de zelfstandigen kent een pensioenberekening per kalenderjaar. Het pensioenbedrag voor een alleenstaande met een volledige loopbaan is momenteel gelijk aan 60% van het geherwaardeerd gemiddelde loon.

Ondertussen zijn de Belgische pensioenen afgegleden tot de laagste van Europa. Om ervoor te zorgen dat gepensioneerden hun levensstandaard grotendeels kunnen behouden en zij niet onder de armoedegrens dreigen te vallen is, het noodzakelijk dat zij een hoger pensioen genieten.

Daarbij moet de vervangingsratio van de pensioenen ten opzichte van het laatste beroepsinkomen worden verhoogd, door de pensioenberekening van werknemers en zelfstandigen beter af te stemmen op de pensioenberekening van de vastbenoemde ambtenaren.

Voor de berekening van het pensioen van werknemers en zelfstandigen moet het berekeningspercentage van 60 naar 75% worden verhoogd.

Dit kan worden gerealiseerd in een overgangperiode van 10 jaar, door middel van een jaarlijkse verhoging van 1,5%.

Hierdoor wordt een substantiële verbetering van de financiële toestand van de gepensioneerden op middellange termijn gerealiseerd:

op 01.01.2016 berekening op basis van	61,5 %
op 01.01.2017	63 %
op 01.01.2018	64,5 %
op 01.01.2019	66 %
op 01.01.2020	68,5 %
op 01.01.2021	69 %
op 01.01.2022	70,5 %
op 01.01.2023	72 %
op 01.01.2024	73,5 %
op 01.01.2025	75 %

Door de verhoging van de vervangingsratio kunnen de gepensioneerden actief en op een niet te verwaarlozen manier deelnemen aan de economische relance.

II. Loonplafond

Het realiseren van een degelijk netto-vervangingsratio dat garant staat voor het maximaal behoud van de verworven levensstandaard vereist ook het optrekken van het loonplafond met 25%.

Dit kan in een overgangperiode van 10 jaar, lopende van 2016 tot 2025, waarbij jaarlijks een verhoging van 2,5% wordt doorgevoerd bovenop de bestaande verhogingen.

III. Minimumpensioenen

De huidige minimum gezinspensioenen werknemer en zelfstandigen voor een volledige loopbaan bevinden zich op dit ogenblik 6,42 % onder de armoedegrens van 1500 euro per maand. Voor een alleenstaande ligt het minimumpensioen amper boven de armoedegrens 1000 euro per maand¹.

De bedragen van de minimumpensioenen moeten hoger zijn dan de geactualiseerde Europese armoedegrens.

---

¹ Bron: de EU-SILC-enquête van de FOD Economie van 2011

Om dit te realiseren moet het minimumpensioen voor een volledige loopbaan van een alleenstaande in de regeling voor werknemers ten minste gelijk zijn aan 90% van het gewaarborgd minimumloon voor een werknemer (voor de werknemers van 21 jaar²).

Voor de zelfstandigen dient eveneens een gelijkwaardige regeling te worden uitgewerkt, eigen aan hun stelsel.

Op middellange termijn moet er worden onderzocht hoe de minimumpensioenen in de verschillende sectoren kunnen worden afgestemd op het meest voordelige stelsel.

IV. Gezinspensioenen

Meer en meer vrouwen bouwen een eigen beroepsloopbaan uit waardoor het aantal gezinspensioenen geleidelijk aan vermindert.

Wanneer de pensioenberekening wordt gemaakt op basis van 75% van het inkomen, valt het gezinspensioen weg. In het stelsel van de vast benoemde ambtenaren bestaat er geen gezinspensioen.

d. Aanpassing aan de levensduurte

I. Welvaartsvastheid

Het is niet normaal dat de pensioenen geen gelijke tred houden met de lonen om de koopkracht in stand te houden. Een dergelijke regeling bestaat wel voor de vast benoemde ambtenaren waar het perequatiesysteem in de pensioenwetgeving is opgenomen.

Voor werknemers en zelfstandigen moet ook een automatische en structurele koppeling van de pensioenen aan de loonevolutie dringend worden ingevoerd.

Op termijn moet er gestreefd worden naar een uniform welvaartsmechanisme toepasselijk voor alle pensioenstelsels, inclusief de DOSZ.

Bij pensioenverhogingen (welvaartsvastheid, indexering, ...), moeten de inkomstenplafonds, grensbedragen en/of referentiebedragen voor de toekenning van de voordelen aan ouderen ook automatisch en gelijktijdig worden aangepast (fiscale barema's, verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, THAB, elektriciteit, enz.....)

---

² Zijnde 1.501,82 euro (bedrag na 1.12.2012 – bron: Nationale Arbeidsraad – Cao bedragen)

II. Inhaalbeweging voor de huidige gepensioneerden

De pensioenen, ingegaan voor 1997, liggen een stuk lager dan de pensioenen die vandaag ingaan. De vorige regeringen zijn er niet in geslaagd dit probleem op een structurele manier op te lossen.

Om te voorkomen dat deze pensioenen verder wegglijden naar het niveau van de minimumpensioenen dat net boven of onder de armoedegrens ligt, is een inhaalbeweging voor het wegwerken van de welvaartsachterstand van de oudste pensioenen een absolute prioriteit.

III. Reactivering welvaartsevolutie in de herwaarderingscoëfficiënt

De welvaartsevolutie, sinds 2005 tot de eenheid herleid, die samen met de indexevolutie deel uit maakt van de herwaarderingscoëfficiënt, moet opnieuw worden ingevoerd.

De herwaarderingscoëfficiënt wordt immers toegepast op het ogenblik van de pensioenberekening en beïnvloedt rechtstreeks het toegekend pensioenbedrag.

IV. Index

De automatische indexatie van pensioenen, waardoor de koopkracht gevrijwaard wordt, moet behouden blijven en mag niet worden afgezwakt.

e. Maatschappelijke vs. Partnersolidariteit

Aanmoedigen en mogelijk maken van een actieve deelname van iedereen aan de arbeidsmarkt is een belangrijk wapen voor het garanderen van bestaanszekerheid.

De opbouw van eigen rechten wordt steeds belangrijker gezien de evolutie van de maatschappij: minder huwelijken, meer echtscheidingen, meer alleenstaanden. Het is essentieel om de eigen rechten te versterken, zodat aan iedereen een menswaardig pensioen kan worden gegeven ongeacht de keuzes die men maakt in zijn/haar privéleven.

I. Gemeenschappelijke loopbaankeuzes

Gedurende de huwelijkperiode of periode van samenwonen en wegens het gebrek aan collectieve voorzieningen voor de gezinnen kan het voorkomen dat sommige personen onmogelijk voltijds kunnen werken. Omwille van gezins- of zorgtaken onderbreken sommige partners, meestal vrouwen, hun loopbaan gedeeltelijk of geheel, of raakt ze op de achtergrond. Men vergeet vaak rekening te houden met de gevolgen hiervan op het latere pensioen. Het resultaat is dat vele van die zorgpartners in een preciaire financiële situatie kunnen terechtkomen.

Vandaag hebben ex-echtgenoten van werknemers en zelfstandigen in deze situatie eventueel recht op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot. Het biedt weliswaar een zekere bescherming, maar speelt niet in op de verantwoordelijkheid van beide partners.

De FAVO pleit ervoor dat er naar oplossingen wordt gezocht, zowel voor gehuwden als wettelijk samenwonenden, teneinde een afdoende bescherming te bieden aan de partner die deze zaken ten voordele van de andere familieleden op zich heeft genomen. Deze oplossingen moeten oog hebben voor de uitkeringsmogelijkheden (loopbaanonderbrekingen, ...) en voor de dienstverlening. De piste van een pensioensplit is één van de mogelijke alternatieven in verband met het organiseren van een partnersolidariteit. Een sociaal-strategische visie en een duidelijke technische uitwerking zijn dan noodzakelijk. Ze kan niet los gezien worden van een globale denkoefening zowel over de gelijkgestelde perioden als over de afgeleide rechten.

II. Wettelijke samenwoning

De pensioenwetgeving moet nauwer aansluiten bij de maatschappelijke realiteit. Ondanks dat huwelijk en wettelijk samenwonen niet met elkaar zijn gelijkgesteld door de wetgever is het een maatschappelijk gegeven dat veel koppels kiezen voor wettelijke samenwoning en daarbij eenzelfde engagement wensen uit te drukken. Ook zij verdienen bescherming.

De pensioenreglementering dient daarom de wettelijk samenwonenden, die ook met elkaar in het huwelijk kunnen treden, gelijk te stellen met gehuwde partners waardoor zij dezelfde pensioenrechten kunnen openen.

f. Toegelaten arbeid

De versoepeling van de reglementering rond de toegelaten arbeid mag in geen geval een voorwendsel zijn om de wettelijke pensioenen te ondermijnen.

Toegelaten arbeid moet een vrije keuze van de gepensioneerde blijven.

g. Dienstverlening

I. Informatie

De pensioenreglementering is omvangrijk, ingewikkeld, en staat bol van de uitzonderingen. Het is daarom van belang dat (toekomstig) gepensioneerden op een zo ruim mogelijke wijze worden geïnformeerd.

De pensioeninstellingen moeten daarom gebruik maken van alle traditionele en nieuwe communicatiemiddelen die zich aanbieden.

De informatie die wordt aangeboden moet altijd correct en up-do-date zijn.

Informatie over het pensioenbedrag moet duidelijker zijn.

Het detail van de inhoudingen moet duidelijk op de post-assignatie of het rekeninguittreksel worden weergegeven.

Elke wijziging van het uitbetaalde bedrag moet schriftelijk aan de betrokkene worden meegedeeld.

Willen burgers weloverwogen loopbaankeuzes kunnen maken, dan is het belangrijk dat zij de impact van bepaalde keuzes op hun pensioenopbouw kunnen inschatten. Via een carrièreplanningsysteem moet het mogelijk worden om een zicht te hebben op de impact van deeltijds werken, tijdskrediet, jobrotatie... op de pensioenopbouw. De pensioenmotor kan daartoe een goed instrument zijn.

II. Centrale administratie

Momenteel telt België 4 pensioenstelsels (werknemers, zelfstandigen, ambtenaren, Dienst Overzeese Sociale Zekerheid), met nog meer verschillende pensioenadministraties.

Dienstverlening vanuit verschillende administraties maakt het voor de gebruiker moeilijk en onoverzichtelijk.

De afhandeling van het pensioendossier moet gebeuren vanuit één centrale administratie, met slechts één aanspreekpunt, waarbij verzending van (soms dezelfde) documenten naar 2 of 3 verschillende instellingen tot het verleden behoort.

In het kader van een toenemend aantal gemengde loopbanen is dit voor de gerechtigde de enige garantie om niet verloren te lopen in een administratieve doolhof.

III. Coördinatie wetgeving

De wetgeving is per stelsel verspreid over tientallen wetten en KB's, over duizenden wetsartikels. Dit maakt het zelfs voor professionelen ingewikkeld en onoverzichtelijk.

Een grondige coördinatie en harmonisering van de verschillende reglementeringen is dan ook noodzakelijk.

Bij elke nieuwe pensioenmaatregel en hervorming moet de overheid streven naar meer transparantie: heldere regels en goede informatie voor huidige en toekomstige gepensioneerden zodat iedereen mederegisseur wordt van zijn/haar loopbaan en bewust kan kiezen.

h. Financiering wettelijke pensioenen

De vergrijzing en het verstevigen en consolideren van de pensioenen zal extra middelen vereisen. We wensen daarbij dat er extra ingezet wordt op bijdragen naar draagkracht. Het is eveneens noodzakelijk dat pensioenen sterker gefinancierd worden via alternatieve bronnen.

Een uitbreiding van de financieringsbasis die de ontvangsten van het globaal beheer van de sociale zekerheid vastlegt, moet evenwel de hoofdbron van deze financiering zijn.

De financiering van de eerste pijler van de pensioenen kan niet los worden gezien van het geheel van maatregelen die moeten getroffen worden voor zowel de eerste, tweede als de derde pijler.

I. Economische groei en een geïntegreerde arbeidsmarkt

- De overheid moet een duurzame, groeiende en arbeid scheppende economie stimuleren waarbij zoveel mogelijk wordt ingezet op kwalitatieve jobs en inclusie.

- Streven naar een kwalitatieve volledige tewerkstelling is essentieel om de financiële leefbaarheid van de wettelijke pensioenen op lange termijn te garanderen. We moeten streven naar een situatie van een zo volledig mogelijke en inclusieve tewerkstelling, niet enkel vanuit economisch oogpunt, maar ook omwille van het belang van participatie en betrokkenheid. Hierbij moeten we inzetten op een verhoging van de werkzaamheidsgraad: meer mensen aan de slag in gemiddeld langere loopbanen, maar ook in meer werkbare jobs. Er moet ook rekening worden gehouden met de negatieve gevolgen die een doorgedreven beleid tot activering van de steuntrekkers kan hebben, des te meer nu nieuwe sociale risico's ontstaan en de economische crisis talrijke personen in hun werkzekerheid treft.

- De effectieve uitstapleeftijd moet geleidelijk aan verder verhoogd worden zonder de wettelijke pensioenleeftijd op te trekken.

- Arbeidsorganisatorische innovatie moet tegelijkertijd veel hoger op de agenda staan, zodat onder meer langer werken voor zoveel mogelijk mensen, fysiek en psychisch, een haalbare optie wordt.

- Een betere afstemming van de arbeidsmarkt op oudere werknemers is doeltreffender dan blindweg de pensioenleeftijd te verhogen. De FAVO pleit er voor dat er positieve maatregelen genomen worden om langer werken mogelijk te maken.

Dit veronderstelt onder meer:

- * gelijke kansen op de arbeidsmarkt;
- * sensibilisering en ondersteuning van werkgevers om in te zetten op oudere werknemers;
- * mogelijkheid tot aangepaste arbeidsomstandigheden;
- * mogelijkheid tot combineren arbeid en privéleven,

- * voldoende kansen om opleidingen te volgen en zich te heroriënteren, zonder dat dit nadelig is voor het pensioen;
- * het behouden van vervroegde uittredingsmogelijkheden voor zware beroepen.

II. Budgettair beleid

Er werd de afgelopen jaren sterk ingezet op de afbouw van de overheidsschuld om de financiering te vrijwaren. Deze koers moet aangehouden blijven, zonder daarbij uit het oog te verliezen dat er noodzakelijke investeringen in ons sociaal stelsel moeten gebeuren.

Een positief primair saldo³ is een cruciale financiële buffer om de stijgende vergrijzingskosten op te vangen.

III. Alternatieve inkomensbronnen

Lonen en uitkeringen mogen niet extra belast worden door de vergrijzing, er moet naar draagkracht bijgedragen worden:

- De solidariteitsbijdrage die vanaf welbepaalde grensbedragen ingehouden wordt op hogere pensioenen moet integraal naar de pensioenen terugvloeien om de oudste en laagste pensioenen op te trekken.
De FAVO vraagt evenwel om niet langer een solidariteitsbijdrage te heffen op kapitalen of fictieve renten, ongeacht de datum van uitbetaling, vanaf het zestiende jaar na het ingaan van het pensioen of de uitbetaling van het kapitaal. Het kapitaal mag na deze termijn niet langer in rekening worden gebracht om de afhouding van het percentage van de solidariteitsbijdrage te bepalen. De FAVO herinnert eraan dat de fictieve rente nog steeds berekend wordt op basis van een rentevoet van 4,75% terwijl de echte rendementen helemaal anders zijn.
- De huidige alternatieve financiering moet versterkt worden.
- De FAVO is voorstander van een belasting op beurs- en valutatransacties.
- Het is cruciaal dat de financiering van de sociale zekerheid rechtvaardiger verdeeld wordt over bijdragen op arbeid en inkomsten uit vermogen.
- Het innen van sociale zekerheidsbijdragen moet betrekking hebben op alle elementen die het loon vormen.

---

³ de ontvangsten min de uitgaven, zonder de rentelasten

- De vermindering van de sociale en fiscale voordelen toegekend aan de tweede pijler en de fiscale voordelen toegekend aan de derde pijler vanaf het bereiken van een bepaald inkomstenniveau (degressiviteit) zou marges creëren om in de eerste pijler te investeren.

IV. Een hervormde fiscaliteit

Alom wordt gesteld dat de lasten op arbeid te hoog zijn. Een meer performante fiscaliteit die slaat op het geheel van de geglobaliseerde inkomsten en die bovendien de lasten op arbeid verschuift naar andere financieringsbronnen (onder andere vermogensaanwasbelasting, milieuheffingen, verhogen van bepaalde BTW-tarieven,...) is een mogelijkheid. Een andere piste is een verhoging van de belastingvrije schijf voor de lage inkomens.

De fiscale fraude moet krachtadiger worden aangepakt. Sociale zekerheidsinstellingen moeten snel met elkaar gegevens kunnen uitwisselen, zodat ontduiking van sociale zekerheidsbijdragen wordt voorkomen. Ook de sociale fraude moet streng worden bestraft.

De bedrijfsvoorheffingsschalen worden ieder jaar op 1 januari aangepast. Om te voorkomen dat gepensioneerden bij een indexverhoging van de minimumpensioenen uiteindelijk netto minder zouden ontvangen als gevolg van de ingehouden bedrijfsvoorheffing, dienen de basisgrenzen van de bedrijfsvoorheffingsschalen voor gepensioneerden op hetzelfde ogenblik van de indexatie van de minimumpensioenen aangepast te worden.

Tot Slot

Er is niet één succesformule aan te stippen om de pensioenstelsels toekomstklaar te maken. Het gaat immers om een combinatie van maatregelen en keuzes. Sociaal overleg is daarbij onontbeerlijk om tot een breed draagvlak bij de bevolking te komen. De FAVO moet hierbij dan ook betrokken worden.

De verdere uitbouw van een sterke eerste pijler blijft voor de FAVO een absolute prioriteit. De FAVO rekent daarbij op de politieke moed en verantwoordelijkheid van de beleidsmakers om de noodzakelijke keuzes te maken opdat iedereen van een adequaat pensioen kan genieten.

Goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering van 11 september 2014.

De voorzitter,

Willy PEIRENS

De ondervoorzitter,

Luc JANSEN